

SLOVENSKÝ VYSOKOLETŮŇ (SV) nem.: SLOWAKISCHER HOCHFLIEGER

Prvopočiatky plemena siahajú do začiatku 20. storočia k budapeštianskemu letúňovi, ktorý vynikal výškovými letmi. Na maďarských chovateľov mali dobré prepojenie košickí chovatelia a z Maďarska, najmä po II. svetovej vojne, občas doviezli tieto výškové holuby. Boli to hlavne budapeštianske vysokoletúne, budapeštianske modré letúne, segedínske letúne a jágerské letúne. Okrem nich sa na Slovensku občas objavili české letúne a v bratislavskej oblasti viedenské letúne. Následne

naši chovatelia začali uvažovať o vlastnom plemene vysokoletúňov, pretože dovtedy žiadne nemali. V košickom regióne zostali zvyšky budapeštianskeho stredozobého a budapeštianskeho modrého letúňa. Keďže ich bolo čoraz menej, príbuzenská plemenitba tlačila tieto plemená k degenerácii. A to bol ďalší argument pre vznik slovenského plemena vysokoletúňov. Alexander Kerekeš spracoval viaceré teórie vyšľachtania. Jednou z nich bolo kríženie budapeštianskych modrých letúňov s jágerským letúňom. Prvé vynikajúco lietali a druhé mali pekný telesný typ. Získané potomstvo zdedilo farbu a eleganciu po jágerskom letúňovi a letové schopnosti po budapeštianskom modrom letúňovi. Krížence dostali pracovný názov slovenský letúň, ktorý bol neskôr uznaný za oficiálny názov. Na ďalšie vylepšenie exteriéru, ale aj nepríbuzenského vzťahu, boli vkrížené viedenské modré vysokoletúne. Čiastočne potlačili dymovú modifikáciu prenesenú z jágerských letúňov. Táto trojkombinácia trieštila exteriérové znaky a, žiaľ, aj názory na výzor plemena chovateľov u hlavných aktérov šľachtania. Tu niekde bol prvopočiatok selekcie dvoma smermi, čo neskôr viedlo k šľachtaniu druhého plemena – košického letúňa. Slovenský letúň však kráčal vlastnou cestou. Treba uviesť na pravú mieru jeho vyšľachtanie, lebo v knihách a mnohých článkoch sa píše, že ho vyšľachtil kolektív chovateľov. Vtedy sa vyzdvihovala práca kolektívu. V skutočnosti Alexander Kerekeš ostal pri

šľachtení osamotený, lebo chovatelia jeho vízií neverili. Aby dosiahol pokrok, zvýšil počet chovných párov a držal obrovské počty holubov. Hlavnú pozornosť venoval súdržnosti krdľa, rýchlosti letu a orientačnej schopnosti. Súdržnosť krdľa a rýchlosť letu mala negovať straty spôsobené pernatými dravcami, orientačná schopnosť to, aby sa holuby vrátili aj v nepriaznivom počasí. Výber bol zameraný iba na modré pásavé holuby. Cieľavedomý šľachtiteľský program a tvrdá selekcia po viac ako desiatich rokoch priniesla očakávané výkony. Tie sa overovali hlavne v súťažiach medzi košickými chovateľmi navzájom a občas v spolupráci s Maďarskom. Šľachtiteľ súťažil s vlastným, ešte neuznaným plemenom, čo mu narobilo dosť problémov. A keď sa zdalo, že to tak dlho zostane, objavila sa u iných chovateľov myšlienka založiť Klub chovateľov letúňov a súťažiť celoštátne v rámci vtedajšej ČSSR.

Klub bol založený v roku 1976 a iniciatívy sa hneď chopil MVDr. Pavol Krajčí. Spolu so šľachtiteľom pripravil návrh štandardu a žiadosť o uznanie plemena slovenský letúň. Aktivita prvých funkcionárov klubu bola obdivuhodná. Svojím spôsobom mali šťastie, že v najvyššom holubiarskom orgáne vtedy pôsobil prof. Oskár Ferianc. Od prvopočiatku bol myšlienke slovenských plemien letúňov naklonený a výrazne pomohol pri formovaní štandardu. Po spracovaní morfológických znakov plemena klub požiadal slovenskú holubiarsku komisiu o uznávacie konanie. Najbližší vhodný termín bol pri príležitosti uznávania plemenných chovov 13. – 14. 11. 1977. Štyroch samcov a štyri samičky dodal k uznaniu Alexander Kerekeš z Košíc. Komisiu vtedy tvorili prof. RNDr. Oskár Ferianc, DrSc., Richard Babčan, Miroslav Nosál, MVDr. Pavol Krajčí a MUDr. Marián Vedrödy a slovenského letúňa (aj košického) uznali. Bol to obrovský úspech. Vďaka nim sme mali prvýkrát vlastné plemená vysokoletúňov, šľachtelia dosiahli za neúnavnú prácu satisfakciu a utužila sa perspektíva rozvoja letového športu.

Slovenský vysokoletúň veľkosťou zodpovedá bežným letúňom s jemnou športovou postavou. Je temperamentný, má rýchly výškový let s rýchlym vzletom do veľkej výšky, dobrú súdržnosť krdľa, výborné orientačné schopnosti aj pri lete za nepriaznivého počasia. Vyžaduje sa 5 hodín letu, z toho 1 hodina vo veľkej a nedohľadnej výške. Letový šľachtiteľský cieľ sleduje udržanie týchto letových výšok a má na ne pripadať min. 50 % z celkového letu. Exteriérový šľachtiteľský cieľ sa sústreďuje na jemnú klinovitú hlavu a hrdosť postoja.

O ďalšie rozšírenie plemena sa pričínil hlavne Klub chovateľov letúňov propagáciou na výstavách i v letovom športe. Už uznané plemeno poskytol

Alexander Kerekeš ďalším chovateľom. Medzi prvých nasledovníkov patrili Jozef Kováčik, Jozef Hornyák a Milan Kepšta z Košíc. Postupne sa mladé plemeno rozšírilo po celej republike. Chovateľov a súťažiacich vtedy bolo veľa. Korektúry exteriéru nastali asi po desiatich rokoch existencie plemena. Exteriérový štandard bol upravený v tvare hlavy. Pôvodne chované slovenské vysokoletúne mali vyššie čelo a strmšie spadajúcu líniu čela a zobáka, čo sa prenieslo z budapeštianskych modrých letúňov. Upravený štandard vyžaduje výraznejší klinový tvar hlavy a nižšie predĺženejšie čelo v priamej línii so zobákom. Temeno je relatívne rovné a tyl klesá výrazne (čo najstrmšie) do záhlavia.

Slovenský vysokoletúň sa dostal do povedomia aj na medzinárodnej chovateľskej scéne. V roku 1999 bol zapísaný do európskeho zoznamu plemien. Ďalší posun na medzinárodnej scéne sa zaznamenal roku 2003. Na základe požiadavky výboru KCHL slovenská komisia pre chov holubov schválila premenovanie na vysokoletúňa a ešte v tom istom roku bol tento názov upravený aj v zozname EE v súlade s letovými vlastnosťami. Je zaujímavé, že z povahových vlastností si udržal temperament. Aj po prenosení starších holubov na nové miesto, napríklad pri kúpe, si udržujú túto vlastnosť, občas hraničiacu až s divosťou. Ich temperament dobre poznajú vystavujúci chovatelia. Vo výstavnej klietke, napriek privykacej dobe, zriedka zaujmú požadovaný hrdý postoj. Neustálym pobežovaním po klietke pripraví záujemcom o ich fotografie nejednu horúcu chvíľku. Je faktom, že súčasná doba im príliš nepraje. Pernaté dravce nútia chovateľov znížiť počet tréningov a tak eliminovať straty, preto najväčšou obavou je, že sa z neho stane „voliérový holub“ a zvíťazí chov na exteriér. Pritom v genofonde tohto plemena sa schopnosť výškového letu stále udržuje i keď letové výsledky publikované Klubom chovateľov letúňov tomu teraz nenasvedčujú. Perspektíva slovenského vysokoletúňa je v rukách terajších chovateľov, ak ho zachovajú, budú im naši nasledovníci veľmi vďační.

Obrúčkuje sa obrúčkou veľkosti 7 mm.